

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
De heer J.W. Remkes
De minister van Financiën
De heer drs. G. Zalm

Bijlagen	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
1	DGKB/BFO	Rfv2005054236	24 maart 2005
	2005-0000018613		
Inlichtingen bij	Dossier/volgnummer	Doorkiesnummer	
drs. P.W. Tetteroo	55815B-006	070-4267217	
Onderwerp			
Advies nieuwe gemeentefondsmaatstaf 'snelle groeigemeenten'			

Geachte heren Remkes en Zalm,

Bij brief van 23 februari 2005 heeft u de Raad voor de financiële verhoudingen gevraagd te adviseren over de voorgenomen invoering van een maatstaf 'snelle groeigemeenten' in het gemeentefonds met ingang van 2006 (zie Bijlage). In de adviesaanvraag worden aan de Raad geen specifieke vragen voorgelegd. Het verzoek aan de Raad is om zijn advies "zo spoedig mogelijk te doen uitkomen" met het oog op de tijdige verwerking van de resultaten in de voorjaarscirculaire van 2005. Hierbij ontvangt u het gevraagde advies.

1.

Samenvatting

In dit advies plaatst de Raad een aantal kritische kanttekeningen bij de voorgenomen invoering van een nieuwe maatstaf voor snelle groeigemeenten bij de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Raad ziet in dit stadium geen aanleiding voor invoering van deze maatstaf, omdat er onvoldoende aanwijzingen zijn voor duidelijke tekortkomingen in het verdeelstelsel van het gemeentefonds. Verder wordt er op gewezen dat de algemene uitkering niet kan functioneren ter correctie van een scheve verdeling bij sommige specifieke uitkeringen. Snelle groeigemeenten worden geconfronteerd met een middelenverdeling vanuit sommige specifieke uitkeringen op basis van gegevens die betrekking hebben op verschillende voorafgaande jaren en zodoende niet goed aansluiten op de feitelijke situatie. Voor de oplossing van dit zogeheten time lag-probleem zijn volgens de Raad andere alternatieven denkbaar. De Raad heeft verder een aantal opmerkingen bij de voorgestelde systematiek van bekostiging en verdeling van de maatstaf 'snelle groeigemeenten' en reikt daarvoor alternatieven aan.

De adviesaanvraag is aanleiding voor de Raad om in een later stadium advies uit te brengen over het verdeelstelsel in relatie tot de uiteenlopende demografische ontwikkelingen – zoals groei en krimp – waarmee gemeenten worden geconfronteerd.

2.

Inleiding

Achtergrond van het voornemen tot invoering van een nieuwe maatstaf 'snelle groeigemeenten' is dat gemeenten waarvan het inwonertal snel groeit, te maken krijgen met een zogeheten *time lag*-probleem. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke uitgaven en investeringen sneller stijgen dan de jaarlijks voor de bekostiging daarvan beschikbare middelen, doordat het Rijk allerlei bekostigingsregels baseert op gegevens van voorafgaande jaren. Dit probleem speelt "in sterkere mate bij een aantal specifieke uitkeringen" die worden bekostigd op basis van gegevens van een of meerdere voorafgaande jaren. Dit met als gevolg dat groeigemeenten de bekostiging van uitgaven en investeringen als het ware 'voorfinancieren' uit andere middelen en zij structureel in financieel opzicht achter de feiten aan lopen zolang de relatief sterke bevolkingsgroei zich blijft voordoen.

Dit probleem kan "zich in zeer snel groeiende gemeenten echter ook voordoen met betrekking tot de uitkering uit het gemeentefonds", al zijn de effecten daarvan beperkt van aard. Niettemin is "een kleine aanpassing van de verdeelsystematiek [van het gemeentefonds] gerechtvaardigd", zo wordt gesteld in de adviesaanvraag.

Het voornemen is om met ingang van 2006 een nieuwe maatstaf 'snelle groeigemeente' in het gemeentefonds in te voeren op basis waarvan middelen worden toegedeeld aan gemeenten waarvan het inwonertal in de vijf meest recente jaren in totaal meer dan 15% is gegroeid. De extra groei boven de 15% wordt gehonoreerd met een bedrag van € 100 per inwoner. Op deze wijze wordt in 2006 in totaal € 3,6 mln extra verdeeld naar twaalf gemeenten: Barendrecht, Bergschenhoek, Houten, Almere, IJsselstein, Pijnacker-Nootdorp, Rozendaal, Albrandswaard, Haarlemmermeer, Voorhout, Zeewolde en Lingewaard. Voor de berekende bedragen en bijbehorende herverdeeffecten voor de twaalf gemeenten, die voor 2006 in aanmerking komen voor deze maatstaf, wordt verwezen naar tabel 1. in de adviesaanvraag (p. 2).

Opbouw advies

Het advies is als volgt opgebouwd. Paragraaf 3 bevat het commentaar van de Raad. In paragraaf 4 gaat de Raad in op enkele financieel-technische aspecten van de voorgestelde maatstaf 'snelle groeigemeenten'. Het advies wordt gecompleteerd met de conclusies in paragraaf 5.

3.

Commentaar

Bij de beoordeling van de voorgenomen invoering van een nieuwe gemeentefondsmaatstaf 'snelle groeigemeenten' heeft de Raad een gelaagde opbouw in zijn overwegingen gehanteerd van waaruit hij de geschetste problematiek van snelle groei benadert, te weten: - gemeentefonds en demografische ontwikkelingen;

- aard en omvang van de financiële problematiek van snelle bevolkingsgroei;
- de problematiek van de *time lag*: de verdeling van middelen is gebaseerd op cijfers van voorafgaande jaren en sluit zodoende onvoldoende aan bij de feitelijke situatie in gemeenten;
- enige financieel-technische aspecten van bekostiging en verdeling via een nieuwe maatstaf 'snelle groeigemeenten' (zie verder paragraaf 4).

Gemeentefonds en demografische ontwikkelingen

Demografische ontwikkelingen zijn van invloed op de aard en omvang van gemeentelijke uitgaven en investeringen (kosten). Voorts zijn demografische ontwikkelingen van betekenis voor de eigen inkomstencapaciteit van gemeenten. Ofschoon het inwonertal van ons land in absolute zin toeneemt heeft dit geen direct gevolg voor het volume van het gemeentefonds en is deze bevolkingsgroei niet gelijk verdeeld over de gemeenten. Er zijn gemeenten waarvan het inwonertal sterk groeit (groeigemeenten), voorts zijn er gemeenten met een min of meer stabiele bevolkingsomvang (stationaire gemeenten) en er zijn gemeenten waarvan het inwonertal zelfs afneemt (krimpgemeenten).

Het uitgangspunt van kostenoriëntatie bij de verdeling van de algemene uitkering veronderstelt dat de verdeling ook aansluit op de kosten die voortvloeien uit demografische veranderingen. De Raad beseft dat een snelle bevolkingsgroei kan leiden tot onevenredig grote investeringslasten die wellicht niet direct worden gehonoreerd door het verdeelstelsel.

De relatie tussen demografische ontwikkelingen en de verdeling via (en voeding van) het gemeentefonds heeft echter meer kanten. Zo worden krimpgemeenten geconfronteerd met het specifieke probleem dat de kapitaallasten die voortvloeien uit uitgaven en investeringen uit het verleden moeten worden opgebracht door steeds minder inwoners. Daar komt bij dat krimpgemeenten een relatief steeds kleiner aandeel van de algemene uitkering krijgen. Tot slot stelt een dalend inwonertal op den duur ook grenzen aan het financiële offer dat gemeenten van burgers en bedrijven in redelijkheid kunnen vragen om een bepaald voorzieningenniveau in stand te houden. De vraag komt op – wanneer een verbijzondering voor groeigemeenten wordt overwogen – of niet evenzeer een verbijzondering voor krimpgemeenten aan de orde is. Een verbijzondering alleen ten gunste van snelle groeigemeenten lijkt eenzijdig.

Aard en omvang van de problematiek van snelle groei

Daar komt bij dat het bij de verbijzondering voor snelle groeiers in verhouding om weinig gemeenten en betrekkelijk geringe bedragen gaat. Invoering van de nieuwe maatstaf komt neer op een verfijning van het gemeentefonds en betekent een inbreuk op het uitgangspunt van globaliteit van het verdeelstelsel. Die verminderde globaliteit moet worden afgewogen tegen de specifieke aard en omvang van de kosten die voortvloeien uit snelle bevolkingsgroei (kostenoriëntatie). De vraag is of de aard en de omvang van de financiële problematiek van snelle groeigemeenten op zich voldoende zijn om invoering van een aparte maatstaf in het gemeentefonds te overwegen.

Bij de beoordeling van de financiële gevolgen van (snelle) bevolkingsgroei is het volgens de Raad van belang de twee oorzaken van groei in ogenschouw te nemen.

In de eerste plaats kan sprake zijn van bevolkingsgroei vanwege natuurlijke aanwas of dankzij actief gemeentelijk beleid op het gebied van nieuwbouw. In dat geval geldt in principe dat hieruit voortvloeiende kosten afdoende kunnen worden opgevangen door een toename van de algemene uitkering, waarbij de verdeling plaatsvindt op basis van maatstaven die direct verband houden met demografische ontwikkelingen (zoals de bedragen per inwoner en per woning). Wanneer tevens middelen via specifieke uitkeringen zo dynamisch mogelijk worden verdeeld of de verdeling van deze middelen plaatsvindt op basis van relevante gemeentefondsmaatstaven, zullen de financiële gevolgen voor groeigemeenten doorgaans beperkt zijn.

Snelle bevolkingsgroei levert niet alleen bijzondere kosten op voor gemeenten. Gedurende een bepaalde periode hebben groeigemeenten weinig tot geen kosten in verband met onderhouds- en vervangingsinvesteringen van initieel aangelegde voorzieningen. Daar komt bij dat nieuwbouw op uitleglocaties voor gemeenten ook opbrengsten in de sfeer van de grondexploitatie oplevert. Dit was ook de belangrijkste reden om bij het nieuwe verdeelstelsel van de Financiële Verhoudingswet 1997 de zogeheten verfijningsregeling voor gemeenten met een grote bouwopgave, die van toepassing was voor groeikernen in het kader van de VINEX, niet in stand te houden. In de memorie van toelichting werd dit als volgt gemotiveerd:

“De voornaamste reden [van het niet meer aanwijzen van gemeenten op grond van een opgave omvangrijke woningbouw] ligt in de kostenoriëntatie van het verdeelstelsel. Er is weliswaar sprake van een bijzondere kostenontwikkeling in deze categorie gemeenten. Zij doen tijdens de groeifase grote inspanningen en treffen daarnaast al voorzieningen voor een schaal die de gemeente nog moet bereiken. Daar staat tegenover dat de kosten in belangrijke mate worden gecompenseerd door opbrengsten in de sfeer van de grondexploitatie. (...) Er is uit oogpunt van het verdeelstelsel kortom geen reden tot instandhouding van de verfijning. Hooguit is sprake van een ongelijkmatige spreiding van kosten in de tijd. De gemeenten achten wij zeer wel in staat een beleid te ontwikkelen wat daarmee rekening houdt.”¹

In de tweede plaats kan (snelle) groei van het inwonertal van gemeenten het gevolg zijn van door het Rijk opgelegde substantiële groeitaakstellingen op het gebied van de volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, zoals het geval is bij Almere (VINEX/VINAC). In zulke gevallen is sprake van grotendeels onvermijdbare kosten. In dat geval is het redelijk dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt, los van het gemeentefonds.

¹ Memorie van toelichting Financiële verhoudingswet 1997, Kamerstukken II, 1995/96, 24 552, nr. 3, p. 32.

De Raad constateert dat aan de aard en omvang van de problematiek van snelle bevolkingsgroei, zoals verwoord in de adviesaanvraag, geen cijfermatige onderbouwing ten grondslag ligt. Tevens ontbreekt een kwantitatieve onderbouwing van de kosten die kan rechtvaardigen om een bevolkingsgroei groter dan 15% in de vijf meest recente jaren te honoreren met € 100 per inwoner. Waarop de drempelwaarde van 15% groei, de periode van vijf jaar en het extra te verdelen ronde bedrag van € 100 per inwoner zijn gebaseerd, is de Raad niet duidelijk. Overigens wijst de Raad erop dat in het gemeentefonds bij het onderdeel onderwijshuisvesting² al een specifieke maatstaf is ingebracht die snelle groei honoreert; invoering van nog een maatstaf heeft dan veel weg van dubbele compensatie.

Uit geraadpleegde gegevens valt niet af te leiden dat sprake is van een financiële problematiek van een zodanige omvang dat die wijst in de richting van duidelijke tekortkomingen in het verdeelstelsel van het gemeentefonds. Het Periodiek Onderhoudsrapport 2005 bevat geen aanwijzingen in deze richting.

Indien sprake zou zijn van een duidelijk scheve verdeling of een aanzienlijk *time lag*-probleem bij de algemene uitkering en/of een aantal specifieke uitkeringen, dan zien groeigemeenten zich gedwongen bepaalde noodzakelijke uitgaven en investeringen voor te financieren uit andere middelen. Eventuele opbrengsten uit grondexploitatie buiten beschouwing latend, zou de omvang van de financiële problematiek van snelle groeigemeenten bijvoorbeeld tot uitdrukking moeten komen in de hoogte van de netto woonlasten. Het ongewogen gemiddelde van de netto woonlasten 2004 per meerpersoonshuishouden in de twaalf snelle groeigemeenten (€ 431) bevindt zich op een iets hoger niveau dan het landelijke gemiddelde (€ 421), maar is niet van dien omvang dat dit invoering van een nieuwe verdeelmaatstaf rechtvaardigt.³

De problematiek van *time-lag*

Uit uw adviesaanvraag maakt de Raad op dat de voorgenomen invoering van een nieuwe gemeentefondsmaatstaf 'snelle groeigemeenten' vooral verband houdt met de verdeling van middelen vanuit sommige specifieke uitkeringen. Zodoende wordt geprobeerd tegemoet te komen aan het *time lag*-probleem en cumulatieve effecten te beperken, die samen kunnen leiden tot een structureel ontoereikende bekostiging van gemeentelijke taken.

De Raad onderkent dat de effecten van *time lag* op zich problematisch kunnen zijn voor snelle groeigemeenten. Het is het goed recht van elke gemeente om aandacht te vragen voor specifieke problemen. Wanneer de middelenverdeling van specifieke uitkeringen

² Maatstaf 15b extra groei leerlingen voortgezet onderwijs en maatstaf 15c extra groei jongeren.

³ Bron: *Coelo-atlas 2004*, p. 109 e.v., kolom 'netto-woonlasten meerpersoonshuishoudens'. De netto woonlasten in 2004 per meerpersoonshuishouden bedroegen uitgesplitst naar gemeente: Barendrecht (€ 447), Bergschenhoek (€ 544), Houten (€ 456), Almere (€ 459), IJsselstein (€ 319), Pijnacker-Nootdorp (€ 460), Rozendaal (€ 449), Albrandswaard (€ 373), Haarlemmermeer (€ 429), Voorhout (€ 417), Zeewolde (€ 316) en Lingewaard (€ 502).

onvoldoende aansluit bij de feitelijke situatie in gemeenten, vraagt dit ook in de ogen van de Raad om verbetering van de dynamiek van de verdeling daarvan.

Dit neemt niet weg dat de algemene uitkering niet kan functioneren ter correctie van een scheve middelenverdeling van specifieke uitkeringen. Indien het Rijk snelle bevolkingsgroei als extra kostenfactor binnen de specifieke uitkeringen wil honoreren, ligt een aparte specifieke regeling voor groeigemeenten of invoering van een hardheidsclausule⁴ meer voor de hand. Zodoende wordt voorkomen dat een ontoereikende verdeling van middelen vanuit sommige specifieke uitkeringen via de algemene uitkering wordt afgewenteld op het collectief van de gemeenten.

4.

Enkele financieel-technische aspecten

Het voorafgaande releveert een aantal overwegingen op grond waarvan de Raad de nodige twijfels heeft over invoering van een maatstaf 'snelle groeigemeenten'. Verder heeft de Raad alternatieven aangegeven die tegemoet komen aan de financiële problematiek van snelle groeigemeenten met een nationale bouwopgave alsmede het probleem van *time lag* bij sommige specifieke uitkeringen.

Mocht echter worden vastgehouden aan een oplossing via het gemeentefonds, dan zijn volgens de Raad ook bij de gekozen uitwerking de nodige bedenkingen te plaatsen.

Definitie snelle groei

De voorwaarde om voor de extra uitkering in aanmerking te komen, is dat het inwonertal van een gemeente in de vijf meest recente jaren in totaal meer dan 15% is gegroeid. Het komt de Raad voor dat onder deze definitie ook snelle groei als gevolg van gemeentelijke herindeling, grenscorrecties en bijvoorbeeld de vestiging van een groot asielzoekerscentrum in een kleine gemeente valt. Voor deze specifieke omstandigheden gelden echter afzonderlijke regimes in het verdeelstelsel; een dubbele compensatie zal, zo neemt de Raad aan, hier niet zijn beoogd.

Voorts is het de Raad niet geheel duidelijk welke winst precies wordt geboekt ten aanzien van het *time lag*-probleem indien gemeenten pas in aanmerking komen voor toepassing van de maatstaf wanneer het inwonertal in totaal met ten minste 15% moet zijn gegroeid over de vijf meest recente jaren. Met deze voorwaarde wordt volgens de Raad terecht een structurele component ingebouwd. Zo wordt voorkomen dat een toevallige 'groei-uitschieter' in een bepaald jaar wordt gehonoreerd met een extra uitkering.

Daar staat tegenover dat het tempo van bevolkingsgroei in een gemeente een grillig verloop kan vertonen. Dit omdat bijvoorbeeld sprake is van een fasegewijze realisering van bouwlocaties met in de tijd uiteenlopende groeipieken als gevolg. In sommige situaties leidt dit echter niet tot toepassing van de maatstaf, en kunnen vraagtekens worden gezet bij

⁴ Dat wil zeggen dat gemeenten die hard kunnen maken dat zij onevenredig nadeel ondervinden van een scheve verdeling vanwege de t-minus problematiek, recht hebben op compensatie. Een dergelijke hardheidsclausule is overwogen bij de Wet werk en bijstand.

de dynamiek van de gestelde criteria.⁵ Zoals eerder aangegeven, is voor de Raad niet duidelijk waarop de drempelwaarde van 15% groei en de periode van vijf jaar zijn gebaseerd.

De voorgestelde systematiek roept nog twee andere vragen op. In de eerste plaats kan worden betwijfeld of de voorgestelde systematiek in zijn uitwerking beantwoordt aan het doel van de maatstaf. Omdat alleen een bepaalde relatieve groei van het inwonertal en niet (mede) de absolute groei wordt gehonoreerd, treden twee opmerkelijke effecten op.

Het eerste effect is dat naarmate het absolute inwonertal van een gemeente (de noemer van het getal) groter is, ook het tempo en de omvang van de groei in absolute zin steeds groter moeten zijn om de drempelwaarde van 15% relatieve groei te halen. Voor een snelle (en grote) groeigemeente als Almere betekent dit dat zij in de tijd bezien steeds sneller en sterker moet groeien om voor extra middelen in aanmerking te (blijven) komen. Het tweede effect dat optreedt is, dat een geringe absolute groei van kleinere gemeenten (zie bijvoorbeeld Rozendaal) al voldoende is om voor toepassing van de maatstaf in aanmerking te komen. Dit echter zonder dat direct duidelijk is of er een relatie bestaat met een financiële problematiek die een extra verdeling rechtvaardigt.

Het voorafgaande doet in de tweede plaats de vraag rijzen waarom de groei van het aantal inwoners en niet de groei van het aantal woningen (of een combinatie van beide) als uitgangspunt van de verdeling is gekozen dan wel waarom geen wegingsfactor voor relatieve en absolute bevolkingsgroei is gehanteerd.

Bekostiging en herverdeling

Tot slot kunnen kanttekeningen worden geplaatst bij de wijze waarop de extra verdeling over snelle groeigemeenten binnen het gemeentefonds plaatsvindt en de daarbij optredende herverdeeleffecten. Aangezien de omvang van het gemeentefonds niet wordt aangepast is sprake van een operatie met volledige herverdeeleffecten. De extra verdeling van € 3,6 mln in 2006 over de twaalf snelle groeigemeenten wordt voor 2006 bekostigd door een volledige herverdeling toe te passen op de G4 voor € 800.000 (€ 0,38 per inwoner), de overige 100.000+-gemeenten (minus Almere en Haarlemmermeer) voor ca. € 650.000 (€ 0,24 per inwoner) en de overige gemeenten (minus 10 snelle groeigemeenten) voor € 2,2 mln (€ 0,20 per inwoner).

De G4 leveren het relatief grootste aandeel in de herverdeling, wat kennelijk is ingegeven door het feit dat veel nieuwe inwoners in de meeste snelle groeigemeenten afkomstig zijn

⁵ Een voorbeeld kan dit illustreren, waarbij 2006 geldt als basisjaar (t). Stel in een gemeente worden in twee fasen bouwlocaties gerealiseerd; in 1999 en in 2005. Dit leidt tot een grote groeipiek in 1999 (t-6) en in 2005 (t-1). Omdat de piek in 1999 – de beoordeling vindt immers plaats over 2000 t/m 2005 – niet wordt meegenomen, voldoet deze gemeente niet aan het criterium voor de maatstaf snelle groeigemeente.

uit de G4, waarvan het inwonertal de laatste jaren stabiel is of licht is gestegen.⁶ De categorieën 100.000+- gemeenten en overige gemeenten bestaan uit gemeenten met een (lichte) bevolkingsgroei, stationaire gemeenten en krimpgemeenten. Ofschoon de nominale herverdeel-effecten zeer gering zijn, zet de Raad vraagtekens bij de systematiek waarbij de financiële solidariteit met snelle groeigemeenten voor een deel moet worden opgebracht door gemeenten met een krimpende bevolking, hetgeen die gemeenten financieel al voor problemen stelt.

5.

Conclusies

Op grond van het voorafgaande komt de Raad tot de volgende conclusies.

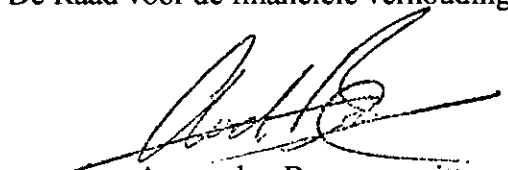
- *Uw adviesaanvraag is voor de Raad aanleiding zich te buigen over mogelijke gebreken in het verdeelstelsel van het gemeentefonds in relatie tot de uiteenlopende demografische ontwikkelingen, zoals groei en krimp, waarmee gemeenten worden geconfronteerd. De Raad is voornemens hierover in een later stadium advies uit te brengen.*
- *Bij snelle bevolkingsgroei als gevolg van door het Rijk opgelegde substantiële groeitaakstellingen op het gebied van de volkshuisvesting en ruimtelijke ordening worden gemeenten geconfronteerd met grotendeels onvermijdbare kosten. In dat geval is het volgens de Raad redelijk dat het Rijk – los van het gemeentefonds – zijn verantwoordelijkheid neemt voor gemeentelijke uitgaven en investeringen met een onvermijdbaar karakter.*
- *De Raad constateert dat een nadere cijfermatige onderbouwing ontbreekt van de kosten voor snelle groeigemeenten die invoering van een nieuwe maatstaf 'snelle groeigemeenten' in het gemeentefonds rechtvaardigt. Noch uit het Periodiek Onderhouds Rapport, noch uit andere gegevens valt af te leiden, dat hier sprake is van duidelijke tekortkomingen in het verdeelstelsel van het gemeentefonds. Er bestaat op dit moment naar de mening van de Raad dan ook geen aanleiding tot invoering van een gemeentefondsmaatstaf 'snelle groeigemeenten'.*
- *De voorgenomen invoering van een gemeentefondsmaatstaf 'snelle groeigemeenten' heeft vooral betekenis voor het time lag-probleem en cumulatie-effecten bij sommige specifieke uitkeringen. Naar het oordeel van de Raad kan de algemene uitkering niet functioneren ter correctie van een ontoereikende verdeling van middelen van sommige specifieke uitkeringen. Indien hier een onevenredig nadeel zou worden aangetoond, kan gekeken worden naar de invoering van een afzonderlijke specifieke regeling voor*

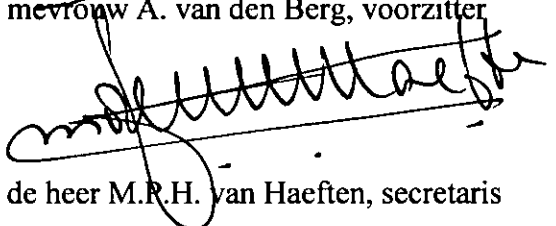
⁶ Het inwonertal van Amsterdam en Rotterdam is de laatste jaren min of meer stabiel. De bevolking van Den Haag en Utrecht is (licht) gestegen als gevolg van grenscorrecties, de realisering van Vinex-locaties en herindeling (Vleuten-De Meern).

groeigemeenten of bijvoorbeeld een hardheidclausule als betere alternatieven voor een gemeentefondsmaatstaf 'snelle groeigemeenten'.

- *Er bestaat voor de Raad nog veel onduidelijkheid over de onderbouwing van de drempelwaarde van 15% groei, de periode van vijf jaar en het extra te verdelen bedrag per inwoner. De gekozen definitie van snelle groei biedt geen afgrenzing tegen groei als gevolg van bijvoorbeeld gemeentelijke herindeling en grenscorrecties.*
- *De Raad zet vraagtekens bij de keuze voor de relatieve groei van het inwonertal als te honoreren factor. Hij kan zich, gelet op de doelstelling van de maatstaf, ook voorstellen dat gekozen zou worden voor de factor groei van het aantal woningen (of een combinatie van de factoren inwoners en woningen) dan wel voor een bepaalde wegingsfactor voor relatieve en absolute bevolkingsgroei.*
- *Samenvattend, ziet de Raad op grond van de voorafgaande overwegingen geen aanleiding tot invoering van een nieuwe maatstaf 'snelle groeigemeenten'.*

De Raad voor de financiële verhoudingen,

mevrouw A. van den Berg, voorzitter

de heer M.R.H. van Haeften, secretaris

Een afschrift van het advies is verzonden aan de Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Datum
23 februari 2005

Ons kenmerk
2005-000018613

Onderdeel
DGKB/BFO

Inlichtingen
Judith de Groot/Maryam
Sayfollahi
T 428 6364/ 428 6527
F

Uw kenmerk

Blad
1 van 2

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.minbzk.nl

Onderwerp

Adviesaanvraag nieuwe gemeentefondsmaatstaf 'snelle
groei'

Met deze brief verzoek ik de Raad voor de financiële verhoudingen een advies uit te brengen over de voorgenomen introductie van een maatstaf "snelle groei gemeente" in het gemeentefonds. Ik doe dit verzoek mede namens de minister van Financiën. Wij zijn voornemens een dergelijke maatstaf in het gemeentefonds te introduceren omdat is gebleken dat gemeenten waarvan het inwonertal erg snel groeit, te maken krijgen met een 'time-lag'-probleem: de gemeentelijke uitgaven en investeringen stijgen veel sneller dan de bekostiging daarvan, doordat allerlei rijks-bekostigingsregels zijn gebaseerd op gegevens van voorgaande jaren. Deze problematiek kan zich in zeer snel groeiende gemeenten ook voordoen met betrekking tot de gemeentefondsuitkering. Weliswaar zijn wat het gemeentefonds betreft deze effecten beperkt, maar een kleine aanpassing van de verdeelsystematiek is wel gerechtvaardigd. Daarbij speelt ook mee de afweging dat bij een aantal specifieke uitkeringen dit probleem zich in sterkere mate voordoet, waarbij vooral het cumulatieve effect daarvan kan leiden tot een voor de betreffende gemeenten structureel ontoereikende bekostiging van taken.

Daarom hebben wij in het gemeentefonds een maatstaf "snelle groei" ontwikkeld. De maatstaf deelt middelen toe aan gemeenten waarvan het inwonertal in de vijf meest recente jaren meer dan 15% is gegroeid. De extra groei boven de 15% wordt gehonoreerd met een bedrag van € 100 per inwoner. Op die wijze wordt in 2006 in totaal € 3,6 mln extra verdeeld naar 12 gemeenten. Aangezien de omvang van gemeentefonds niet wordt aangepast, zullen er volledige herverdeel-effecten optreden. Voor 2006 zal dat betekenen dat de uitkering van de G4 met € 800.000 (€ 0,38 per inwoner) zal afnemen; de overige 100.000-+ - gemeenten ongeveer € 650.000 (€ 0,24 per inwoner) en de rest gemeenten € 2,2 mln (€ 0,20 per inwoner).

Datum
23 februari 2005

Ons kenmerk
2005-0000018613

Onderdeel
DGKB|BFO

Blad
2 van 2

In de tabel 1 is een overzicht van gemeenten die in aanmerking komen voor maatstaf "snel groei gemeente" en de bijbehorende herverdeel-effecten. De basis gegevens uit de tabel 1 zijn afkomstig uit de gegevens van bevoorschotting van betaalmaand september 2004.

Tabel 1 overzicht maatstaf snel groei gemeenten

Naam	uitkbasis (ozb maatstaf niet verrekend)	inw99	inw04	GROEI 9904 %	GROEI >15% abs	Bedrag in euro	Hve per inwoner
Barendrecht	18.776.088	26.355	36.887	40,0%	6.579	651.256	17,66
Bergschenhoek	7.553.159	11.555	16.131	39,6%	2.843	281.612	17,46
Houten	21.218.077	32.959	44.031	33,6%	6.128	605.335	13,75
Almere	100.973.459	136.157	170.168	25,0%	13.587	1.323.147	7,78
IJsselstein	18.129.341	27.127	33.269	22,6%	2.073	200.904	6,04
Pijnacker_Nootdorp	17.573.599	31.496	38.146	21,1%	1.926	186.365	4,89
Rozendaal	1.070.414	1.266	1.527	20,6%	71	6.733	4,41
Albrandswaard	9.238.752	15.805	18.737	18,6%	561	52.868	2,82
Haarlemmermeer	65.950.142	109.377	128.700	17,7%	2.916	268.395	2,09
Voorhout	6.990.483	12.757	14.926	17,0%	255	23.081	1,55
Zeewolde	10.919.531	16.503	19.250	16,6%	272	23.305	1,21
Lingewaard	20.849.365	37.497	43.300	15,5%	178	10.495	0,24
Totaal		458.854	565.072		37.390	3.633.494	

Wij zijn voornemens de maatstaf in te voeren met ingang van 2006, hetgeen betekent dat de resultaten moeten worden verwerkt in de voorjaarscirculaire van 2005. Ik verzoek u om mij uw advies zo spoedig mogelijk te doen toekomen.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,
Mede namens de minister van Financiën,

J.W. Remkes

